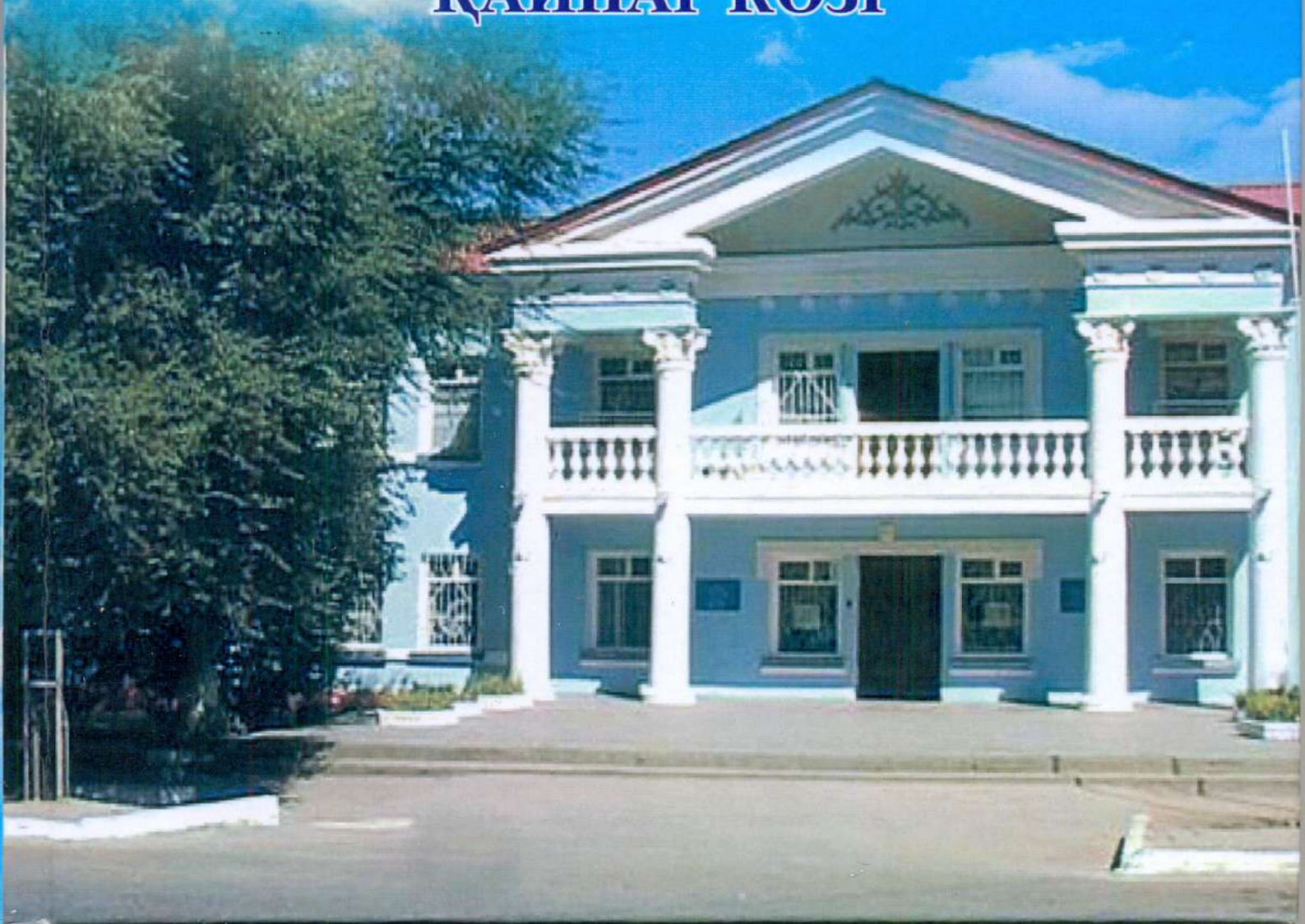

РУХАНИ
ЖАҢҒЫРУ

**МУЗЕЙ - МӘДЕНИЕТ
ҒИБАДАТХАНАСЫ,
ТАНЫМ МЕН ТАРИХТЫҢ
ҚАЙНАР КӨЗІ**

**Ақтөбе облыстық мәдениет, архивтер
және құжаттама басқармасы
Облыстық тарихи-өлкетану музейі**

**МУЗЕЙ – МӘДЕНИЕТ
ҒИБАДАТХАНАСЫ,
ТАНЫМ МЕН ТАРИХТЫҢ
ҚАЙНАР КӨЗІ**

Ақтөбе, 2017

УДК 069
ББК 79.1
М 78

Жалпы редакциясын басқарған
Дүйсенғали Мейрам Нұрланұлы – Облыстық тарихи-өлкетану
музейінің директоры

Кітапты баспаға әзірлеген
Сарыбай Алмагүл Сүндетқызы – Облыстық тарихи-өлкетану
музейінің көпшілікпен жұмыс және экскурсиялық қызмет көрсету
бөлімінің меңгерушісі

Компьютерге терген
Өзбекбаева Альбина Ақылбекқызы

М 78 Музей – мәдениет ғибадатханасы, таным мен тарихтың
қайнар көзі. – Ақтөбе, 2017 ж. – 268 бет.

ISBN 978-9965-07-423-3

Бұл кітап 90 жылға жуық тарихы бар Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейінің өлкенің сан ғасырлық тарихын, табиғатын, өнерін жинап, сақтап, насихаттаудағы мол тәжірибесі мен 40 жылын жан-тәнімен музей ісіне арнаған «Қазақстанның еңбек сіңірген мәдениет қызметкері», әлеуметтанушы, өлкетанушы, қоғам қайраткері Рысжан Ілиясқызының музейді құру және музей ісін жетілдіру бағытында кездескен қиындықтардан даналықпен жол тауып шығып, жеткен жетістіктері туралы баяндайды. Осы ретте музей көрермендерінің лебізі, бірге жұмыстас болған кісілердің пікірі, көзі қырағы, қаламы ұшқыр журналистердің мақалалары, Рысжан Ілиясқызының орыс тіліне аударылған және соңғы жылдары жазған өлке тарихы туралы мақалалары енген.

Басылым мамандарға, өлкетанушыларға, студенттерге, туған өлке тарихына қызығушылық танытатын барлық оқырмандарға арналған.

УДК 069
ББК 79.1

ISBN 978-9965-07-423-3

Құрметті оқырмандар!

Елбасымыз, Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев өзінің «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында «Мен халқымның тағылымы мол тарихы мен ықылым заманнан арқауы үзілмеген ұлттық салт-дәстүрлерін алдағы өркендеудің берік діңі ете отырып, әрбір қадамын нық басуын, болашаққа сеніммен бет алуын қалаймын» деген болатын. «Рухани жаңғыру» Бағдарламасы аясында жарық көргелі отырған бұл еңбек жастардың рухани сусындауына бағдаршамдай дұрыс та дәл бағыт сілтейтін, олардың елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр алуына берері мол қазына деп білемін.

Себебі бүгінгі музей қоғамдық даму процесінде өсіп, өркендеп отырған ғылымға, мәдениетке, білім-ілім, тәрбиеге өз үлесін қосатын еш мекемені қайталамайтын феномендердің бірі де бірегейі. Ол сонымен қатар заттық ескерткіштер арқылы ұлттық генетикалық жадымызды жаңғыртушы, тарихты қорғап сақтаушы және оны айтып, көрсете де білетін тәлім - тәрбие

беруші орталық. Музейдің негізгі маңызы - оның жәдігерлері, құнды дүниелері, оған жиналған заттар - халық өмірінің айнасы, бұлтартпас айғақталған тұғыры, рухының белгісі болып табылады.

Олардың қатарындағы Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі - 90 жылға жуық тарихында бай тәжірибесі қалыптасқан, осы кезеңдегі жан-жақты зерттеу, жинақтау нәтижесінде бүгінде жүз мыңнан астам экспонаттардан тұратын қоры бар ел өңірлеріндегі ең ірі музейлердің бірі. Сондықтан бұл кітапта музейдің өсіп-өркендеу тарихы баяндалып, болашақта қалай дамуы керектігіне бағыт - бағдар берілуімен бірге осы мақсатта жұмыстарын жаңадан бастайтын жас мамандарға қажеттіліктер ашып көрсетіліп, музей ісінде кәнігі де кәсіби шеберге айналған қызметкерлердің өзіндік жинақталған іс-тәжірибелері насихатталған.

Сонымен қатар бұл жинақта 50 жыл мәдениет саласында үздіксіз еңбек етіп, соның 40 жылын музей ісіне арнаған, 25 жыл өзі басқарған ұжымның шебер ұйымдастырушысы, тәрбиешісі, ақылшы ұстазы, өлке тарихының насихаттаушысы атанған, бүгінде де облыс әкімдігі жанындағы тарихи -мәдени мұраларды қорғау жөніндегі комиссияның белсенді мүшесі, музей ісінде ешкімге ұқсамайтын ұйымдастырушылық дара жолы бар Рысжан Ілиясқызының болашақ ұрпақты көнеден бүгінге жеткен мәдени мұраларымыздан қол үзбеуге, оларды көздің қарашығындай сақтай білуге үндейтін шеберлік өнегелері туралы да баяндалады.

Осы жыл аяғына таман облыстық тарихи-өлкетану музейінің құрылысы аяқталып, жаңа ғимараты пайдалануға беріледі. Музей ұжымына жаңа орында ұлтымыздың тарихи мұраларын сақтап, жетілдіруде мазмұнды да тартымды экспозициялар жасақтап, еліміздің өнегелі де озық музейлері қатарынан табылуына тілектестік білдіремін.

Музейіміз құтты мекен – арайлы Ақтөбенің өркенді мақтанышына айналсын!

Бердібек Машбекұлы Сапарбаев
Ақтөбе облысының әкімі

Мазмұны

Өткен өмір іздері.....	5
I бөлім. Музей мерейін көтерген жылы лебіздер	
Кекілбаев Ә., Оңғарсынова Ф., Сұлтанов Қ., Жәнібеков Ө....	15
Ақселеу С., Аджи М., Шарма К., Санаи М., Жағанова А.....	16
Тасмағамбетов И.....	17
Жақанов И.....	18
Тәкенов Ә.....	19
Ахмедов Ғ., Байдосов З.....	20
Құрманалин М. Рысжан.....	21
Әкімов Ө. Мұражайдың мұрагері.....	22
Құрманбек Е. Музей білгірі.....	28
Ешбай Б. "Атамұра" тарихы.....	35
Тасирова Р. Рысжан Ильясовна давно стала брендом, неким талисманом Актюбинской области.....	37
II бөлім. Жақсы істердің жаршылары	
Асқар И. Мұражайдың директоры.....	39
Ашықбаев Е. Таным тұтқасы.....	47
Қонақбаева А. Наурызбен қайта қауышқанда.....	49
Сәрсембина Б. Мұражай маманы қарауыл емес. Мұражай жайлы жұмыс іздегендерге арналған орын ба?.....	51
Қонақбаева А. Тағдырымның музеймен байланысты болғанына ризамын.....	58
Назарбаева Г. Хранительница истории.....	65
Қонақбаева А. Музей тек қана мәдени мекеме емес.....	70
Тұрғынбекұлы С. Ақтөбенің ақ қызы.....	76
III бөлім. Ырыс бар жерде – ынтымақ бар.....	
Досова Р. Тәуелсіздікпен келген тәуекел.....	81
Мамбетова А. Учитель с большой буквы.....	84
Болдагарина Б. Музей – центр памяти, духовности, непреходящей истории.....	87
Мұқашева Ш. Мен өлкетанушы болып шықтым.....	92
Өтепова О. Нағыз ұстаз.....	95

Үмбетова К. Мой учитель и наставник.....	98
Мырзақанова Қ. Жұмыла көтерген жүк жеңіл.....	102
Сарыбай А. «Атамұрадан» «Мәдени мұраға» дейін немесе	
Рысжан Ілиясқызы туралы үзік сыр.....	104
Сатанов С. Ырысжан Ілиясқызына.....	118

IV бөлім. Кітап – тарих, кітап – қазына

Тасмағамбетов И. «Қазына» кітабы туралы.....	119
Қонақбаева А. Ілиясованың «Қазынасы» - халықтың	
қазынасы.....	121
Копистко В. «Сокровищница» от Рысжан Ильясовой.....	125
Тасмағамбетов. И. «Арулар, аналар; даналар» кітабы	
туралы.....	128
Алибекова Р. Женские судьбы.....	129
Дайрабай Т.Өлкенің тарихы бағамдалған.....	132
Қонақбаева А. Дәуір деректері.....	134
Рысжан Ілиясқызы Ілиясованың өмірбаяны.....	136

V бөлім. Орыс тіліне аударылған мақалалары

Хан Абылхаир. Перевод А.Утегенова.....	140
Тайны некрополя Абат-Байтак. Перевод А.Утегенова.....	150
Матери, девы, предания старины.....	165
"Мэни аулие". Некрополь и легенда. Перевод А.Утегенова..	170
Святой Ойсылкара. Перевод А.Утегенова.....	175
Волшебные звуки железной свирели перевод Малики	
Тугиловой.....	181
Коня на скаку остановит... Перевод М.Тугиловой.....	188

VI бөлім. Соңғы жылдардағы мақалалары

Ұлттық идеология деген осы.....	193
Отандық музейлік педагогиканы құрудың мәселелері	
мен болашағы.....	195
Кездесулердегі келелі ойлар.....	202
Қазіргі музей ісін дамытуға арналды.....	206
Қазіргі кездегі музей ісінің өзекті мәселелері.....	208
«Жақсыдан - шарапат».....	217
Қарабатыр шыңы.....	222

Ат жалында өткен аңыз ғұмыр.....	226
Жер-су аты тарихтың хаты.....	231
Тары брендімізге айналса.....	235
Әулие бұлақ.....	241
Бұл күнге жеткен де бар, жетпеген бар. Менің ширек ғасырым.....	246
Рысжан Ілиясованың әртүрлі ақпараттық, танымдық және естелік кітаптармен тарихи жиһақтарға енген мақалалар тізімі.....	248
Қосымшалар.....	251

Басуға қол қойылған күні 14.11.2017
Қалыбы 60x84¹/₁₆. Есепке алынатын баспа табағы 16,53
Таралымы 200

ЖК С. Т. Жанәділов баспаханасында
дайын оригинал-макеттен басылған

Ақтөбе қаласы, Әбілқайыр хан даңғылы, 21Б

